

HEV ÕPILASTE TOETAMINE LAAGRI KOOLIS

SISUKORD

2. ÜLDPÕHIMÕTTED JA -MÕISTED
3. KOOSTÖÖ TUGE VAJAVA ÕPILASE VANEMATEGA
4. LAAGRII KOOLI TUGIMEESKONNA KOOSSEIS
5. TUGIMEESKONNA TÖÖKORRALDUS
6. ÕPILASE TOETAMINE
 - 6.1 ÕPILASE TOE VAJADUSE VÄLJASELGITAMINE
 - 6.2 ÕPILASELE TOE RAKENDAMINE
 - 6.3 ÕPILASE TOE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE
7. ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU JÄLGIMISE KAARDI TÄITMINE
8. ÕPPEKORRALDUSLIKUD TUGITEENUSED ÕPILASE TOETAMISEKS
 - 8.1 ÕPIABIRÜHM
 - 8.2 INDIVIDUAALNE ÕPPEKAVA
 - 8.3 KÄITUMISE TUGIKAVA
 - 8.4 ERIKLASS JA OSAAJAGA VÄIKSEMAS RÜHMAS ÕPPIMINE
9. KOOSTÖÖ KOOLIVÄLISTE SPETSIALISTIDEGA
 - 9.1 INNOVE RAJALEIDJA KESKUS
 - 9.2 LASTEKAITSESPETSIALIST
 - 9.3 NOORSOOPOLITSEI
 - 9.4 KOV ERIVAJADUSTEGA INIMESTE SPETSIALIST
 - 9.5 REHABILITATSIOONIMEESKOND

2. ÜLDPÕHIMÕTTED JA MÕISTED

Kooli ülesanne on tagada igale õpilasele tema individuaalsetest võimetest lähtuv jõukohane õpe ja areng. Jõukohase õppe ja vajaduspõhise toe tagamiseks on oluline koondada ühiseks meeskonnaks erinevad osapooled (õpilane, õpetaja, lapsevanemad, hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordineerija (edaspidi: HEVKO), tugispetsialistid, kes saavad ühises infoväljas olles välja selgitada ja kõigile osapooltele teadvustada õpilase abivajaduse olemuse, et seejärel leida õpilast toetavad lahendused, mille rakendamisse panustavad ühiselt kõik osapooled.

Tuge vajav õpilane Laagri Koolis on õpilane, kelle eriline andekus, õpiraskused, terviserike, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppest eemal viibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas või taotletavates õpitulemustes.

Haridusliku erivajadusega õpilane on õpilane, kellele kooli tagatud üldine tugi ei anna soovitud tulemusi ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel rakendatakse tõhustatud tuge või erituge. (PGS § 46, lg 6)¹

Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt haridusliku erivajadusega õpilane üldjuhul õpib tavaklassis. Väga spetsiifilist õppekorraldust ja ressursimahukaid tugiteenuseid vajavatele õpilastele luuakse kvaliteetse õppe võimalused eriklassis, tagades nende sotsiaalne kaasatus kooliellu.

Tugimeeskond juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi õigusaktidest ning kooli õppekavast, kodukorrast ning käesolevast töökorrast.

Mõisted ja kasutatavad lühendid:

Tugimeeskond - Laagri Kooli direktori käskkirjaga moodustatud nõuandev erinevatest spetsialistidest moodustatud koostöövõrgustik, tagamaks süsteemset abi ning nõustamist õpilastele, õpetajatele ja lapsevanematele.

Tugivõrgustik - õpilasele tugiteenust osutavatest tugispetsialistidest, õpilase õpetajatest ja õpilase vanematest koosnev koostöövõrgustik.

HEVKO - hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordineerija;

IÕK - individuaalne õppekava

KOV - kohalik omavalitsus

PGS - põhikooli- ja gümnaasiumiseadus

PRÕK - põhikooli riiklik õppekava

ÕIAJK- õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart.

3. KOOSTÖÖ TUGE VAJAVA ÕPILASE VANEMATEGA

Kooli ja kodu tihe koostöö täidab tuge vajava õpilase õpiedukuses olulist rolli. Vanemad on olulised nii toe vajaduse märkamisel, sekkumisel kui ka toe tulemuslikkuse hindamisel. Seetõttu on lapsevanemal kohustus osaleda vähemalt kord õppeaasta jooksul arenguvestlusel, teha kooliga koostööd sobivate meetmete rakendamiseks ning vajadusel pöörduda tugimeeskonna ettepanekul koolivälise nõustamismeeskonna poole.

¹ Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. RT I 2010, 41, 240

Vanemal on õigus koolilt saada infot oma lapse arengu kohta, olla kaasatud last puudutavates küsimustes ning anda koolile tagasisidet tugiteenuste toimimise kohta. Vanemale on tagatud kooli tugispetsialistide poolt õpilase toetamiseks vajalik nõustamine. Selleks võib lapsevanem otse pöörduda HEVKO ja/või tugispetsialisti poole.

Tuge vajava õpilase vanema tähtsus, õigused ja koostöökohad tõstetakse käesolevas dokumendis läbivalt erinevate teemade all täiendavalt esile.

4. LAAGRI KOOLI TUGIMEESKONNA KOOSSEIS

Laagri Kooli tugimeeskond on Laagri Kooli direktori käskkirjaga moodustatud nõuandev erinevatest spetsialistidest moodustatud koostöövõrgustik, tagamaks süsteemset abi ning nõustamist õpilastele, õpetajatele ja lapsevanematele.

Tugimeeskonda kuuluvad õppejuhid, HEV-koordinaator, eripedagoog, logopeed, koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog. Tugimeeskonna koosseisu kinnitab direktor käskkirjaga.

4.1 HEV-koordinaatori (HEVKO) ülesanne on korraldada tuge vajavate õpilaste õppe ja arengu toetamiseks koolisest meeskonnatööd ning koordineerida koolivälises võrgustikutöös osalemist (PGS § 46 lg 2)². HEVKO korraldab õpilase õpet ja arengut takistavate asjaolude väljaselgitamise ning koordineerib õpilase juhtumipõhist koolisest võrgustikutööd ja koostööd õpilase vanematega. HEVKO hindab koostöös tugispetsialistide, lapsevanemate ning õpetajatega õpilase haridusliku toe vajadust, arvestades õpilase toimetulekut õpikeskkonnas, sh tervisliku seisundi ja kasvukeskkonna mõjusid ning tuginedes läbiviidud hindamise tulemustele.

HEVKO:

- teeb ettepanekuid kooli direktorile erivajadustega õpilaste õppe toetamiseks koolis, sh klasside, rühmade komplekteerimiseks (sh õpilaste piirarv, keskkonna kohandamine, inimressursi vajadus).
- korraldab koostöös õppejuhiga tuge vajavate õpilaste õppe läbiviimist.
- juhendab ja nõustab õpetajaid õpilasele individuaalse õppekava koostamisel ja individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel.
- juhendab ja nõustab õpetajaid ja koolipersonali tuge vajavate õpilaste toetamisel ning õppe korraldamisel.
- tagab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega tuge vajava õpilase dokumentatsiooni järjepideva järgimise ning täiendamise.
- korraldab koostööd tugiteenuste osutajatega.
- kutsub kokku, teavitab ja nõustab õpilast ümbritsevat võrgustikku õpilase toetamiseks, vajadusel laiendab võrgustikku, kaasates spetsialiste väljastpoolt kooli.
- hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega rakendatava toe tulemuslikkust ning teeb ettepanekuid lapsevanematele ja vajaduse korral koolidirektorile edasisteks tegevusteks.
- juhendab ja jälgib konfidentsiaalse info kasutamist ja hoidmist haridusasutuses.
- HEVKO korraldab koostööd erinevate valdkondade spetsialistide vahel. Vajaduse ilmnedes loob HEVKO võrgustiku õpilast ümbritsevate ametkondade vahel ja vajadusel osaleb koolivälises

² Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. RT I 2010, 41, 240

võrgustikutöös. Õpilase üleminekul ühelt haridustasemelt teisele teeb HEVKO õpilase toetamiseks koostööd karjäärispetsialistiga. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)³

4.2 Eripedagoogi ülesandeks on hinnata õpilase arengu- ja õpioskuste taset ja selgitada välja õpilase arengut mõjutavad ning takistavad tegurid ja õpivajadused.

Eripedagoog:

- kogub andmeid õpilase arengu kohta, valib sobivad hindamisvahendid, -meetodid ja -materjalid. Hindamise käigus selguvad õpilase omandatud ja kujunemisjärgus olevad oskused. Tulemuste analüüsi põhjal selgitab eripedagoog välja õpilase õpitulemuste taseme ning tugiteenuste ja meetmete vajaduse koolis.
- dokumenteerib hindamise tulemused õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil ning valib koostöös klassi- ja/või aineõpetajaga sobivad meetodid ja vahendid lapse erivajadusest lähtuvalt.
- toetab õpilase tunnetus- ja õpioskuste arendamist individuaal- või rühmatundides, analüüsib arengudünaamikat ja rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust, dokumenteerib tulemused.
- teeb kooli juhtkonnale ja õpetajale ettepanekuid vajalike õppevahendite ja -materjalide soetamiseks, vajadusel osaleb õppevahendite ja -materjalide loomisel. Samuti teeb ettepanekuid spetsialistide kaasamiseks väljastpoolt kooli ja soovitab täiendavaid uuringuid.
- osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide juurde.
- teavitab vajadusel kooli ja kohalikku kogukonda tugiteenustest ning osaleb kooli teema- ja infopäevade korraldamisel.
- analüüsib ning dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

4.3 Logopeedi ülesandeks on õpilaste hindamise käigus kommunikatsiooniprobleemiga õpilaste väljaselgitamine; hääle, kõne sujuvuse ning neelamise probleemide märkimine; suulise ja kirjaliku kõne arengu toetamine; sobiva suhtluskeskkonna soovitamine ning õpetajate ja lapsevanemate nõustamine õpilaste keele ja kõne arengu toetamisel.

Lähtudes õpilase kõne erivajadusest, raskusastmest, võimetest, vajadusest ja keskkonnast valib tööks sobilikud meetodid ja vormid (rühmas või individuaalselt), teeb ettepanekud logopeedilise abi mahu ja sageduse määramiseks.

Logopeed:

- arendab, taastab või kompenseerib õpilase kommunikatsioonivõimet.
- arendab suulise ja kirjaliku kõne loome- ja mõistmisoskust ning oskust kasutada keelelisi vahendeid.
- kujundab õpilase oraalmotoorseid oskusi ja täpsustab hääldust.
- kujundab hääle omadusi ja kasutusoskust.
- õpetab kõnetehnikaid kõne sujuvuse parandamiseks.
- võtab vajadusel kasutusele kõnet toetava või asendava suhtlusvahendi.
- lähtudes õpilase kõne- ja keele erivajadustest nõustab ja juhendab õpetajaid sobivate keskkonnatingimuste loomisel ja kohandamisel, õppe- ja arendustegevuse planeerimisel ning läbiviimisel (individualiseerimine, sobilike meetodite, õppematerjali, abivahendite valik ja kohandamine) või individuaalse õppekava koostamisel.
- osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide

³ Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. <http://rajaleidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

juurde.

- analüüsib ning dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)⁴

4.4 Koolipsühholoogi ülesandeks on hinnata õpilase psühhosotsiaalset arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavaid tegureid (psüühilised protsessid, isiksuse omadused, emotsionaalne seisund, vaimse tervise probleemid, suhtlemis- ja käitumisoskused).

Koolipsühholoog:

- nõustab õpilast isikliku elu, õppetöö ja vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemisoskuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel.
- osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel ise teisi tugispetsialiste.
- vajadusel nõustab lapsevanemaid õpilase arengut, õppimist ja käitumist puudutavatel teemadel ning õpetajaid ja teisi koolitöötajaid õpilase vajadusi arvestava arengu- ja õpikeskkonna kujundamise küsimustes. Annab soovitusi sobivate sekkumiste osas, hindab sekkumiste mõju, vajadusel kavandab muutusi.
- viib nõustamisi ja sekkumisi läbi individuaalselt või grupis.
- osaleb ennetustegevuses, teeb kogukonnas erialast teavitustööd.
- kasutab õpilase arengu ja toimetuleku hindamiseks kaasaegseid meetodid ja tõenduspõhised hindamisvahendid (testimist, vaatlemist, vestlust, küsimustikke, struktureeritud või poolstruktureeritud intervjuud), mille kasutamiseks on tal vastav väljaõpe.
- analüüsib saadud tulemusi, dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale. Lähtudes õpilase vajadustest ja hindamistulemustest kavandab edasised sekkumised.
- kriisisituatsioonis tegutseb vastavalt kooli kriisiplaanile. Kriisisituatsiooni järgselt jälgib koolipsühholoog riskigruppi kuuluvaid õpilasi, koolipersonali ja toetab neid kriisisituatsioonist väljatulemisel ning oskab soovitada täiendavat tuge/abi. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)⁵

4.5 Sotsiaalpedagoogi ülesanne on õpilase sotsiaalsete oskuste hindamine ning tema eakohast tegutsemisvõimet takistavate tegurite analüüsimine, õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamine ja toetamine, koolis esilekerkivate sotsiaalsete ja koolikohustuse täitmist takistavate probleemide kaardistamine, nende ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimine.

Sotsiaalpedagoog:

- tegeleb õpilastega, et leevendada ja ennetada sotsiaalse tõrjutuse ilminguid ning korraldada preventiivset tööd. Koostöös õpilase, õpetajate ja lapsevanematega selgitab välja esile kerkinud sotsiaalsed ja koolikohustuse täitmist takistavad probleemid, analüüsib hariduse omandamist ja eakohast tegutsemisvõimet takistavaid tegureid ning koordineerib ennetus- ja lahendustegevusi.

⁴ Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. <http://raialeidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

⁵ Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis <http://raialeidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

Hindamise ja analüüsi tulemusi arvestades koostab sotsiaalpedagoog tegevusplaani õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamiseks ning määratleb erinevatel tasanditel olemasolevad abi- ja tugivõimalused.

- vajadusel õpetab ja mudeldab õpilasele erinevaid toimetulekustrateegiaid, sh sotsiaalsete oskuste ja eneseregulatsiooni arengut toetavaid tegevusi, vajadusel koostada käitumise tugikava toetamiseks õpilase käitumis- ja suhtlemisoskusi, tunnetusprotsesse, sotsiaalset pädevust ning füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist.
- analüüsib ja dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale.
- tagab õpilase huvide kaitse.
- juhendab ja nõustab õpetajaid ning lapsevanemaid sobiliku, õpilast toetava õpi- ja arengukeskkonna kujundamisel, sekkumiste rakendamisel.
- sekkub konfliktiolukorda erapooletult ja lahendustele orienteeritult, selgitab välja konflikti põhjused ning korraldab lepitus- ja vahendustegevusi.
- vajadusel kutsub kokku ja osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel teisi tugispetsialiste. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)⁶

4.6 **Õpiabiõpetaja** ülesandeks on hariduslikust erivajadusest lähtuvalt toetada õpilaste arengut õpiabi tundides. Õpiabirühma õpetaja teeb koostööd klassiõpetaja, aineõpetaja ja teiste spetsialistidega, koostab vajalikud töökavad, valib sobiva õppemetoodika, õppematerjalid ning arendab õpilase õpioskuste ja enesekontrolli kujundamist, aitab luua erinevate õppeainete vahelisi seoseid ning suunab kasutama õpilasele sobivaid strateegiaid õppematerjali omandamiseks.

Õpiabiõpetaja:

- selgitab koos aineõpetajaga välja õpiabi vajavad õpilased.
- kujundab õpiraskustega lastel õpioskusi.
- aitab õpilasi teadmiste omandamisel neile sobivaimal viisil, toetab ja julgustab.
- nõustab vajadusel lapsevanemaid, kolleege jt võimalikke last toetavaid inimesi.
- osaleb õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel ja individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel ning rakendamisel.

5. TUGIMEESKONNA TÖÖKORRALDUS

Tugimeeskonna tööd korraldab HEVKO.

HEVKO kutsub regulaarselt kokku tugimeeskonna töökoosolekuid. Tugimeeskonna liikmetel ja kooli juhtkonnal on õigus teha ettepanek tugimeeskonna kokkukutsumiseks. Vajadusel on tugimeeskonna liikme ettepanekul õigus kaasata töökoosolekule teisi osalejaid, kes ei ole tugimeeskonna põhikoosseisus.

Tugimeeskond teeb otsuse tuginedes kogutud materjalidele, eelnevate konsultatsioonide tulemusele ning spetsialistide arvamusele/soovitusele. Tugimeeskonna töökoosolekud protokollitakse.

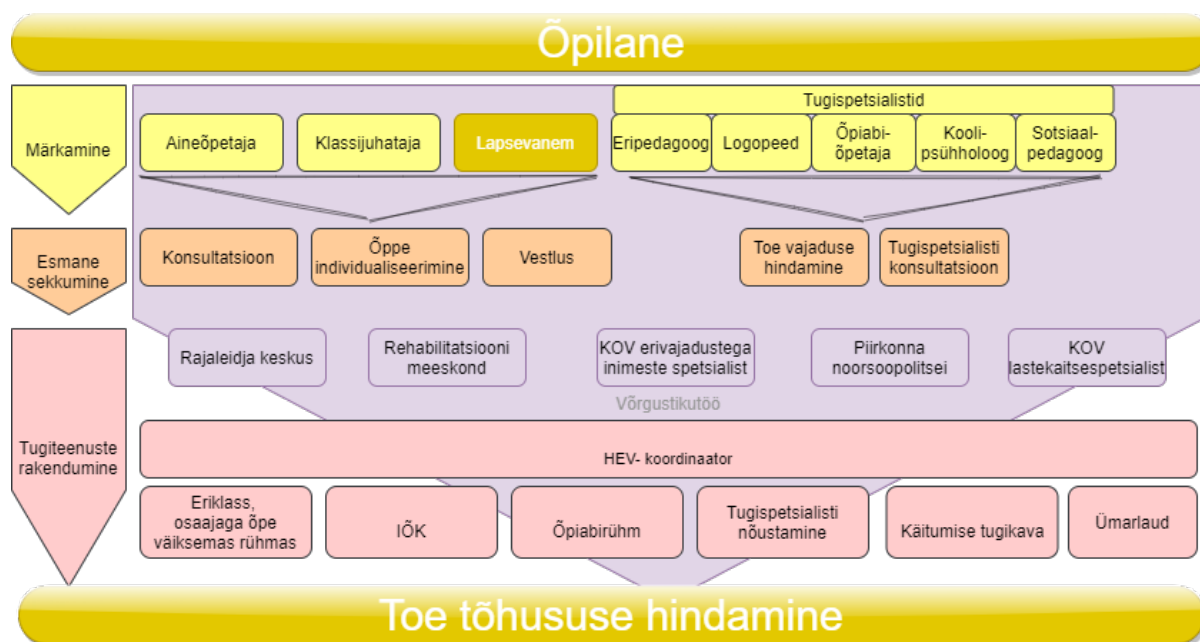
Tugimeeskond järgib teabe avalikustamise reegleid ja eriliigiliste isikuandmete töötlemise põhimõtteid. Tugispetsialistidel on õigus küsida ja saada ning vajadusel avaldada üksteisele oma

⁶ Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. <http://rajaleidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

kooli piires eriliigilisi isikuandmeid, mis on vajalikud toe vajaduse hindamiseks ning selle korraldamiseks. Teatavaks saanud isikuandmeid ei tohi tugispetsialistid kasutada muul otstarbel kui toe osutamiseiga seotud ülesannete täitmiseks. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)⁷

6. ÕPILASE TOETAMINE

Iga õpilane võib põhiharidust omandades erinevatel põhjustel vajada võimetekohaste õpitulemuste saavutamiseks lühiajaliselt või pidevat toetust. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)⁸

Õpilase toetamise aluseks on märkamine. Märkajaks võib olla nii õpilane ise, lapsevanem, klassijuhataja, aineõpetaja kui ka tugispetsialist.

Esmaseks õpilase toetajaks koolis on õpetaja. Klassi- ja aineõpetajad jälgivad iga õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning kui õpilasel ilmneb mahajäämus õppetöös ja/või ajutised raskused õpitulemuste saavutamisel, siis on igal õpilasel võimalus kasutada ainealast konsultatsiooni võimalust ja klassi- või aineõpetaja(d) kohandavad õpet lapse individuaalsest vajadusest ja võimetest lähtuvalt. Õppetöö individualiseerimisega toetab õpetaja õpilasi, kes vajavad teadmiste ja oskuste omandamiseks õpetuses muudatuste tegemist, see tähendab:

- täiendavaid tööjuhendite selgitamisi;
- erineva raskusastmega ülesandeid;

⁷Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. <http://rajaleidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

⁸Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. <http://rajaleidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

- kohandatud õppematerjale;
- taju ja mälu toetavaid abimaterjale;
- juhendamist tööde täitmise käigus;
- lisaja võimaldamist tööde sooritamiseks. (Õpilase individuaalsuse arvestamine...)⁹

Kui õpetaja pakutud esmasest toest ei piisa, pöördub õpetaja tugimeeskonna poole ning käivitub õpilase toetamise protsess.

6.1 ÕPILASE TOE VAJADUSE VÄLJASELGITAMINE

Õpilase toe vajaduse väljaselgitamine toimub kahel tasandil - klassi tasand ja õpilase tasand.

Klass	Klassipõhine toe vajaduse kaardistamine	Konkreetse õpilase toe vajaduse väljaselgitamine
1 klass	Koolivalmiduskaartidega tutvumine Vestlus klassiõpetajaga Logopeediline etteütus Klassi vaatlus	* vanemate teavitamine; * õpilase pedagoogilis-psühholoogiline hindamine; * Vajadusel koostöö teiste valdkondade spetsialistidega väljastpoolt kooli, vajadusel soovitatavate täiendavate uuringute läbiviimist (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis; PGS § 46, lg 4)
2-5 klass	Vestlus klassijuhatajaga Logopeediline etteütus Klassi vaatlus	
6-9 klass	Vestlus klassijuhatajaga Klassi vaatlus	

Õppeaasta alguses teevad tugispetsialistid koostöös õpetajatega tuge vajavate õpilaste esmase kaardistuse dokumentidega tutvumise, vestluste ja klassi vaatluste näol. Nii selgitatakse välja, millise õpilase puhul peaks täiendavalt toe vajaduse hindamise korraldama.

Konkreetse õpilase toe vajaduse hindamiseks viiakse läbi õpilase pedagoogilis-psühholoogiline hindamine – õpetajad ja kooli tugispetsialistid hindavad õpilase õpihuvi ja motivatsiooni, õpioskusi, õpilase tugevaid ja nõrku külgi erinevates õppeainetes ja sotsiaalsetes oskustes, tunnetustegevust, emotsionaalset seisundit ja käitumist koolis. Hindamise tulemused kantakse individuaalse arengu jälgimise kaardile. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)¹⁰

⁹ Õpilase individuaalsuse arvestamine võimetekohase õppimise tagamisel. SA Innove. <http://raialeidia.innove.ee/wp-content/uploads/2019/01/%C3%95pilase-individaalsuse-arvestamine-v%C3%B5imetekohase-%C3%B5ppimise-tagamisel-vormistatud.pdf>

¹⁰ ¹⁰ Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. <http://raialeidia.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

6.2 ÕPILASELE TOE RAKENDAMINE

Kui pedagoogilis-psühholoogilisel hindamisel selgub, et laps vajab tugispetsialisti abi, siis koostöös õpilase, tema vanemate ja klassi- või aineõpetajaga lepitakse kokku õpilasele vajalik toetamise viis ja tugiteenuste rakendamise tingimused (maht, kestus, õpikeskkond jne). Teenuse valikul kuulatakse ära õpilase ja tema seadusliku esindaja arvamus. (Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord)¹¹

Õpetaja võib õpilase toetamiseks kasutada erinevaid sekkumisi, diferentseerida õppetööd ja kohandada õpikeskkonda (nt sirm õpilasele, kes vajab oma ruumi; sobiv istumiskoht nägemis- või kuulmisraskustega õpilasele, aktiivsus- ja tähelepanuhäirega õpilasele) (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)¹². Õpetaja märgib sekkumised, diferentseerimise ja kohandused õpilase arengu jälgimise kaardile.

Tugiteenuseid rakendatakse üldise toe, tõhustatud toe ja eritoe raames:

Soovitaja	Kooli tugimeeskond	Koolivälise nõustamismeeskonna soovitus	
Toe liik	Üldine tugi	Tõhustatud tugi	Eritugi
Tugiteenused	<ul style="list-style-type: none">* tugispetsialisti teenus* õpiabirühm* individuaalne õppekava (IÕK)* käitumise tugikava	<ul style="list-style-type: none">* IÕK (õpitulemuste vähendamine ja kohustusliku õppeaine asendamine);* pidev tugispetsialisti teenus;* osajaga õpe individuaalselt või rühmas;* pidev individuaalne tugi klassis toimuva õppetöö ajal;* õpe eriklassis.* koduõpe tervislikel põhjustel (PGS § 49)	

Kõik õppeaasta jooksul rakendatud tugiteenused ja pedagoogilis-psühholoogilise uuringu tulemuste põhjal seatud eesmärgid märgitakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile.

6.3 ÕPILASE TOE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

¹¹ Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord. <https://www.riigiteataja.ee/akt/127022018010>

¹² Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. <http://raialeidia.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

Toe rakendamise perioodil jälgivad kõik õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengudünaamikat ja igakülgset toimetulekut ning dokumenteerivad kogutud info õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)¹³

Õpiabitundide tõhusust hinnatakse õpilasega tegelevate spetsialistide meeskonna ja aineõpetajate poolt vähemalt kord poolaastas ning tulemused fikseeritakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis).¹⁴

Rakendatava toe tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldab HEVKO koostöös rakendamisel osalenud õpetajate ja tugispetsialistidega vähemalt korra aastas õpilase arengut ja toimetulekut ning pakutava toe tulemuslikkust. Tugiteenuse osutajad esitavad soovitusel edasisteks tegevusteks:

- tugiteenuse rakendamise lõpetamiseks, jätkamiseks samal või tõhustatud viisil;
- tugiteenuse vahetamiseks või lisamiseks;
- täiendavate uuringute teostamiseks. (PGS § 46 lg 8)¹⁵

Kui koolis rakendatud üldine tugi ei ole piisav õpilase toetamiseks vajalikul määral ega anna õpilase arengu seisukohalt soovitud tulemusi, siis teeb tugimeeskond lapsevanemale ettepaneku taotlema tõhustatud või eritoe soovitusel (PGS § 46 lg 6). Selleks tuleb vanemal pöörduda Rajaleidja koolivälise nõustamismeeskonna poole.

7. ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU JÄLGIMISE KAARDI TÄITMINE

Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi (edaspidi ÕIAJK) avab klassijuhtaja igale õpilasele, kelle puhul on vaja hinnata toe vajadus või kellele rakendatakse tugiteenust (PGS § 46 lg 7). Kaardi täitmist ning juhendab kooli HEVKO

(ÕIAJK) täitmisel: – Eesmärgid. Oluline on määratleda, lähtudes kehtivast seadusandlusest ja konkreetsest õpilasest, eesmärgid, milleks õpilasele ÕIAJK koostatakse ja milliseid andmeid on nende eesmärkide saavutamiseks tarvis õpilase kohta koguda. – Minimaalsed andmed. ÕIAJKle ei koguta andmeid juhuslikult, vaid määratletud eesmärkide saavutamise tagamiseks. Seega on tarvis andmeid koguda üksnes niipalju kui on vajalik konkreetsete määratletud eesmärkide saavutamiseks, seejuures nii väikeses ulatuses kui võimalik. Andmete vastutav töötaja (HEVKO) peab otsustama, milliseid andmeid on tarvis, ning kindlaks määrama ÕIAJK täitjad ja täitmise korra. – Turvalisuse tagamine. ÕIAJKde hoiustamisel tuleb koolis tagada selline turvalisuse tase, et need dokumendid oleks kaitstud tahtmatu või volitamata töötlemise, avalikuks tuleku või hävimise eest. Igal juhul ei tohiks turvaline hoiustamine seada ohtu kaartide ÕIAJK ja isikuandmete kaitse põhimõtteid 37 täitmise eesmärke ja kvaliteeti. Samas võib kehtestada koolisisese korra, sisekorraeeskirja või tugisüsteemide rakendamise korra osana, kus toodaks ära ÕIAJKde hoiustamise ning nende ametkondlikuks kasutamiseks kättesaadavuse kord. See tagaks ÕIAJKde kui delikaatseid isikuandmeid sisaldavate dokumentide, turvalise hoiustamise läbipaistvuse ning annaks andmesubjektile turvatunde.

Kuidas käib vanemale ligipääsu andmine/kaardi tutvustamine koolis kohapeal?

ÕIAJK-le märgitakse ajalisel järjekorras:

13

14

15

- õpilasele läbi viidud hindamise, testimise ja uuringute tulemused;
- õpetajate tähelepanekud ainealaste tugevuste ja nõrkuste kohta;
- tugispetsialistide soovitusel;
- koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel;
- rakendatud tugiteenused ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta. (PGS § 46 lg 7)

ÕIAJK kaart avatakse ja täidetakse Stuudiumis. Kaardi täitmisel tuleb järgida eesmärgikohasuse ja minimaalsuse põhimõtet, kirjeldada olukorda hinnanguvabalt. Kaardile ligipääs on HEVKO-l, tugiteenust osutavatel tugispetsialistidel, õpilast sel õppeaastal õpetavatel õpetajatel ja lapsevanemal. HEVKO tagab ligipääsud õppeaasta alguses või kaardi avamisel või tugiteenuse tekkimise vajadusel.

ÕIAJK-i käsitletakse kui delikaatseid isikuandmeid sisaldavat dokumenti. Tugivõrgustikul on õigus saada ning vajadusel avaldada üksteisele oma kooli piires eriliigilisi isikuandmeid, mis on vajalikud õpilasele abi ja vajaliku toe määramiseks ning korraldamiseks. Teatavaks saanud isikuandmeid ei tohi tugivõrgustik kasutada muul otstarbel kui õpilase toetamiseks.

8. ÕPPEKORRALDUSLIKUD TUGITEENUSED ÕPILASE TOETAMISEKS

8.1 ÕPIABIRÜHM

Õpiabirühmas osalemine toetab õpilase vastavas klassis õppimist ja aine õpitulemuste omandamist. Õpiabitundides korrigeeritakse ja arendatakse üldjuhul õpilase suulist ja kirjalikku kõnet lähtuvalt kõnepuude mehhanismist või olemusest, kujundatakse ja arendatakse eripedagoogiliste võtete abil õpioskusi, -vilumusi ning kognitiivseid oskusi, toetatakse psüühiliste protsesside arengut. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)¹⁶

Õpe õpiabirühmas peab olema õpilase vajadustest lähtudes põhjendatud ja ajaliselt piiritletud ning järgida tuleb haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi (PGS § 46 lg 10). Õpiabirühma vastuvõtmise otsustab direktor. Otsuse tegemisel lähtub direktor õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekust. (PGS § 46 lg 11)

Õpilaste arvu õpiabirühmas määrab direktor, arvestades õpilaste hariduslike erivajaduste iseloomu, kooli eripedagoogi ja haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi. (PGS § 26 lg 5)

Õpiabi tunnitöös osalemiseks on vajalik

- Avada Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart (ÕIAJK).
- Teha ÕIAJK-is kooli esmased sissekanded ning põhjendatud soovitusel rühmatöök.
- Lapsevanema nõusolek rühmatöö rakendamiseks. (Õpilase individuaalsuse arvestamine..)

Õpiabitunnid võivad olla kas eripedagoogilise või logopeedilise suunitlusega ning neid viib läbi kas eripedagoog, logopeed või õpiabi-alase täiendkoolituse läbinud õpetaja. Õpiabitunnid toimuvad

16

üldjuhul vastava ainetunni ajal, milles õpilasel täheldatakse raskusi. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Õpilasele koostatakse õpiabitundideks individuaalne töökava vastava klassi aine- või klassiõpetaja ja õpiabi läbiviija koostöös. Õpiabitundide maht nädalas ja õpiabi kestus määratakse tugimeeskonna ettepanekul õpilase individuaalsetest vajadustest lähtuvalt. Õpiabirühma võib moodustada erinevate klasside õpilastest, sel juhul tuleb rühma töö läbiviimisel tagada, et kõik õpilased saaksid vajaliku toe. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Õpiabitundide tõhusust hinnatakse õpilasega tegelevate spetsialistide meeskonna ja aineõpetajate poolt vähemalt kord poolaastas ning tulemused fikseerib õpiabirühma läbiviija õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis).

8.2 INDIVIDUAALNE ÕPPEKAVA

Individuaalne õppekava (IÕK) on õpilasele koostatud õppekava, milles kirjeldatakse konkreetsele lapsele võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks vajalikke tingimusi.

IÕK koostamisele eelnevad enamasti

- klassi- või aineõpetaja diferentseeritud ja individualiseeritud tegevus;
- tugispetsialistide hindamised;
- tugivõrgustiku ümarlaud, arutamaks hindamiste tulemusi, nendest tulenevaid järeldusi ja soovitusi, sh IÕK koostamist kui vajalikku ja põhjendatud tugimeedet. (Õpilase individuaalsuse arvestamine..)

IÕK koostamise algatajaks võib olla

- aineõpetaja/klassiõpetaja, kes märkab tunnis õpilase probleemi, teavitab probleemi olemusest tugispetsialiste või HEVKO-t;
- klassijuhataja, kes on märganud lapse üldist õpi- või käitumisprobleemi või saanud teavet lapsevanemalt või aineõpetaja(te)lt, teavitab probleemi olemusest tugispetsialiste või HEVKO-t;
- lapsevanem, kes on probleemi märganud ja teavitanud oma tähelepanekutest klassijuhatajat, õpetajat, tugispetsialisti või HEVKO-t;
- Tugispetsialist või HEVKO.

HEVKO korraldab õpilasele individuaalse õppekava koostamise järgmistel juhtudel:

- Õpilasele rakendatakse õppekorraldust, mille puhul õpilane on väga vähesel määral kaasatud klassis läbiviidavasse õppesse (ka ajutine õppes osalemise keeld ja suures ulatuses õpiabirühmas õppimine).
- Kui õpilase õppekava erineb klassile koostatud õppekavast.
- Kui õpilase klassi läbimise aega või nominaalset õppeaega muudetakse või kui õpilasele rakendatud kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli või riikliku õppekavaga.
- Kui kooliväline nõustamismeeskond on andnud soovitusi vähendada või asendada riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemusi või vabastada kohustusliku õppeaine õppimisest (PRÕK § 17 lg 8; PGS § 18 lg 1; PGS § 18 lg 1).

Individaalse õppekava koostamiseks on vajalik lapsevanema avaldus ja direktori käskkiri. HEVKO korraldab ja juhendab IÕK täitmise, kuid sisulise arendamise planeerib ja individaalse töökava koostab õpetaja, kelle tundides on lapsel aine omandamisega raskusi (Õpilase individaalsuse arvestamine..)

Individaalne õppekava koosneb:

1. Üldandmed (õpilase andmed, õppekava liik, klass)
2. IÕK rakendamise põhjused ja rakendamise alus
3. Õpilasele määratavad õppetöö muudatused või kohandused
4. Erisused õppekorralduses
5. IÕK rakendamine õppeaineti
6. Hindamise põhimõtted
7. IÕK koostamise ja täitmisega seotud isikud ja nende kohustused

IÕK perioodi kokkuvõtte ja IÕK rakendamise analüüs kajastatakse õpilase individaalse arengu jälgimise kaardil.

8.3 KÄITUMISE TUGIKAVA

Individaalne käitumise tugikava aitab toetada käitumisraskustega õpilast, kelle igapäevane toimetulek koolis on häiritud oskamatusel mõista ja adekvaatselt reageerida enda ja kaasõpilaste emotsioonidele ja käitumisele, millest tulenevalt on raskendatud suhtlemine nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Käitumise tugikava koostamise eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete oskuste arendamist teda ümbritsevas võrgustikus (kooli ja kodu koostöös) positiivse tagasiside ning eduelamuse kogemuse abil.

Käitumise tugikava koostamise ja rakendamise korraldab sotsiaalpedagoog või koolipsühholoog. Tugikava koostatakse ühisel arutelul, kuhu on kaasatud õpilane ja tema pere. Käitumise tugikava rakendajaks võib olla klassijuhataja, aineõpetaja või tugispetsialist, kellel on hea kontakt õpilasega, mis võimaldab tulemuslikult eneseanalüüsi kogu protsessi vältel.

Arutelu tulemusena selgitatakse välja, millised oskused vajavad arendamist ning milliste oskuste omandamine on õpilase toimetuleku tagamiseks hädavajalik ja võimetekohane. Käitumise tugikava koostamisel lähtutakse konkreetse juhtumi faktidest ja välditakse subjektiivseid arvamusi ning hinnanguid. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Tugikavas määratletud eesmärgid/käitumisalased õpitulemused peavad olema realistlikud ja mõistliku aja jooksul saavutatavad. Õppida on võimalik tunnis käe tõstmist, vastamisel oma järjekorra ootamist, enda pingis istumist, kaaslastega sõbralikult rääkimist, vahetunnis rahulikult kõndimist jms. Tugikava koostamisel tuleb arvestada, et liiga kõrged nõudmised võivad põhjustada tagasilanguse. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Käitumise tugikavas määratletakse:

- õpilase ülevaatlik toimetuleku kirjeldus;

- riski- ja kaitsetegurite analüüs.
- analüüsist lähtuvalt sõnastatakse õpitavate oskuste loetelu (tähtsuse järjestuses) ja soovitatav tulemus.
- orienteeruv tähtaeg soovitava tulemuse saavutamiseks.
- tegevuskava rakendajad, sh kaasatud pere- ja spetsialistide võrgustik.
- õpilase eakohane ja realselt teostatav omavastutus.
- rakendamiseks vajalike lisaressursside kirjeldus (abiõpetaja, täiendav õppevara, lisaruum, tehnilised vahendid jms). (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Tugikava rakendamisel jälgitakse õpilase käitumist ning võimalikud edusammud ja/või tagasilöögid dokumenteeritakse. Õpilasele antakse toimuva kohta arusaadaval viisil tagasisidet ja võimalikult kiiresti võimalus eneseanalüüsiks.

Käitumise tugikava rakendamine ja selle tulemus märgitakse õpilase arengu jälgimise kaardile sotsiaalpedagoogi või koolipsühholoogi poolt.

8. 4 ERIKLASS JA OSAAJAGA VÄIKSEMAS RÜHMAS ÕPPIMINE

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus lubab põhjendatud vajadusel moodustada koolis eriklasse ning korraldada tuge vajavale õpilasele õpet osalise ajaga väiksemas rühmas. Õpilaste arvu eriklassis määrab direktor, arvestades õpilaste haridusliku erivajaduse iseloomu, kooli tugimeeskonna ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusi. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus)

Põhjendused õpilase eriklassis või osajaga väiksemas rühmas õppimiseks kajastuvad õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil. Otsuse tegemisel lähtub direktor soovitudest ja vanema nõusolekust. Tugiteenuse võimaldamise otsus vormistatakse direktori käskkirjaga ning on ajaliselt piiritletud. Vajadusel koostatakse õpilasele IÕK. (vaata ptk 7.2). (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus)

9. KOOSTÖÖ KOOLIVÄLISTE SPETSIALISTIDEGA

Kohaliku omavalitsuse sotsiaal- ja haridusvaldkonna spetsialistidega ning noorsoopolitseiga teeb kooli tugimeeskond koostööd nii juhtumipõhiselt kui ka valdkonnaülelset ennetaval ja teenuste arendamise eesmärgil. Kooli tugimeeskond teeb vajadusel koostööd koolivälise nõustamismeeskonna ja rehabilitatsioonimeeskonnaga juhtumipõhiselt.

9.1 HARNO RAJALEIDJA KESKUS

Kooli, kodu ja Rajaleidja keskuse õppenõustajate koostöös saab leida lapse parimaid huve arvestav ja sobiv sekkumine tema arengu toetamiseks, õppe ja kasvatuse korraldamiseks ning tugiteenuste rakendamiseks. Kui ilmneb, et kooli rakendatud tugiteenused ei ole andnud soovitud tulemust, teavitatakse sellest vanemat ning soovitakse pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole soovitude saamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks. Vajadusel kaasatakse vanemate teadmisel või ettepanekul Rajaleidja õppenõustajad ka juhtumiaruteludesse.

Rajaleidja õppenõustajad moodustavad vajadusel koolivälise nõustamismeeskonna, et soovitada süsteemsemaid õppekorralduslikke meetmeid: tõhustatud või erituge, terviseseisundist tulenevat

koduõpet, koolikohustuslikule õpilasele mittestatsionaarset õpet. Kooliväline nõustamismeeskond annab soovitusi vähendada ja asendada riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemusi ühes või mitmes aines, soovitada lihtsustatud, toimetuleku- või hooldusõppe rakendamist või vabastada õpilane kohustusliku õppeaine õppimisest. (Süsteemne lähenemine haridusasutuses..)¹⁷

9.2 LASTEKAITSESPETSIALIST

Kooli tugimeeskonna liikmed teevad kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialistidega igakülgset koostööd õpilaste heaolu tagamiseks (LKS § 8)¹⁸. Lastekaitse seadusest tuleneb kohustus teavitada lastekaitsetöötajat abivajavast lapsest (LKS § 27).¹⁹ Abivajav laps on laps, kelle heaolu on ohustatud või kelle puhul on tekkinud kahtlus tema väärkohtlemise, hooletusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute heaolu (LKS § 26).²⁰

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt teavitatakse lapse elukohajärgset lastekaitse spetsialisti õpilase pidevate põhjuseta puudumiste korral ja juhul, kui õpilase vanemad/hooldajad ei tee kooliga õpilase arengu toetamiseks koostööd ning sel põhjusel jääb õpilane vajaliku toeta.

Juhtumipõhiselt teeb lastekaitse spetsialistiga koostööd valdavalt sotsiaalpedagoog või koolipsühholoog. Vajadusel kaasatakse teisi tugispetsialiste ja õpetajaid.

9.3 NOORSOOPOLITSEI

Piirkonna noorsoopolitseinik on kooli tugimeeskonna partner nii ennetustegevuse korraldamisel kui ka sekkumistegevustes.

Vajadusel osaleb noorsoopolitseis ümarlaudades, kus otsitakse lahendusi riskilaste või gruppidega seotud probleemidele. Süüteo toimepannud ja korduvate õigusrikkujatega tegeledes suunatakse lapsed sotsiaalprogrammidesse ja tehakse tihedat koostööd kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajaga ning rakendatakse taastava õiguse ja mittekariistusliku sekkumise põhimõtteid.

9.4 KOV ERIVAJADUSTEGA INIMESTE SPETSIALIST

Kohaliku omavalitsuse erivajadustega inimeste spetsialist koordineerib valla erivajadustega inimestega seotud teenuseid, nõustab puuetega inimesi sotsiaalhoolekande küsimustes, tutvustab valla- ja riigieelarvelistest vahenditest sotsiaaltoetuseid ja -teenuseid ning vajadusel suunab teistesse ametiasutustesse.

9.5 REHABILITATSIOONIMEESKOND

¹⁷ Koolitöötajaid, lapsi ja lapsevanemaid toetav süsteemne lähenemine haridusasutuses)

<https://www.innove.ee/rajaleidja/juhendmaterjalid/>

¹⁸ Lastekaitse seadus [RT I, 06.12.2014, 1](#)

¹⁹ Lastekaitse seadus [RT I, 06.12.2014, 1](#)

²⁰ Lastekaitse seadus [RT I, 06.12.2014, 1](#)

Juhul kui õpilasele on vanema taotlusel koostatud kooliväliste spetsialistide poolt rehabilitatsiooniplaan, teeb lapsevanema nõusolekul kooli tugimeeskond lapse tõhusamaks toetamiseks koostööd rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega. Koostöö rehabilitatsioonimeeskonna ja kooli tugimeeskonna vahel tagab haridusliku erivajadusega õpilase tulemuslikuma toetamise.